

Datum
2021-04-09
Adress
August Palms Plats 1
Diarienummer
STK-2021-71

Yttrande

Till
Utbildningsdepartementet

Remiss från Utbildningsdepartementet - Ökad kvalitet i lärarutbildningen och fler lärare i skolan **U2021/00301**

Sammanfattning

Kommunstyrelsen ställer sig generellt positiv till förslagen och de åtgärder som föreslås för att reformera lärarutbildningen och vill härmed framföra ett antal synpunkter som bör belysas på valda delar:

Yttrande

6.1 En ny förordning om utbildning till lärare och förskollärare och tydligare fokus på examensmålen

Kommunstyrelsen ställer sig positiv till en förordning om utbildning till lärare och förskollärare med tydligare fokus på examensmål och instämmer med remissen att detta kommer att medföra att styrningen och kraven på lärar- och förskollärarytbildningen blir tydligare och mer enhetlig.

6.2 Innehållet i den utbildningsvetenskapliga kärnan förtydligas

Kommunstyrelsen ställer sig positiv till att kopplingen mellan teori och praktik i utbildningen tydliggörs. Då synen på vilka ”kunskapsområden som är centrala för yrkesutövningen” kan skifta över tid, situation och ämne, är det viktigt att innehållet i utbildningen drivs av profession och forskning och inte regleras för hårt av politiska beslut. I promemorian och i förslagen till förordning görs ingen skillnad på lärar- respektive förskollärarytbildningarna när det kommer till innehållet i den utbildningsvetenskapliga kärnan (momentet Utveckling och lärande). Kommunstyrelsen vill understryka att förskolan har en särart som behöver komma till uttryck i förskollärarytbildningen och det finns inget självändamål i att likrikta lärar- och förskollärarytbildningarna. De sex vetenskapliga fält som ingår i kognitionsvetenskapen handlar om människans tänkande och kommunikation och är viktig kunskap för såväl förskolläraren som läraren. Men förskolläraren har också andra grundläggande uppdrag inte minst vad gäller att skapa förutsättningar för barnens välbefinnande genom en trygg omsorg samt förmåga att möta barnet här och nu. Ett perspektiv som huvudsakligen fokuserar på

barnens tänkande och lärande och ser förskolan som huvudsakligen en förberedelse för fortsatt skolgång, riskerar att begränsa förskolans breda uppdrag. Lärosätena bör ha mandat att bedöma vilken vetenskaplig grund, lärarutbildningarna ska vila på.

Det hade varit önskvärt att förskollärarytbildningen fick genomgå en mer genomgripande kvalitativ förstärkning än den som nu föreslås. Det förekommer att nyutexaminerade förskollärare från olika lärosäten uppvisar olikvärdiga grundkunskaper och kvaliteter trots gemensamma examensmål. En förskollärare har många svåra uppdrag och behöver metoder och kunskaper för att klara av dem. Förskolläraren ska till exempel ha förmåga att möta vårdnadshavare på ett förtroendeskapande sätt och ska leda sina kollegor i undervisningen. Ledarskap behöver därför inta en större plats i utbildningen. I skolan finns elevhälsa med specialister som kan stödja lärarna i arbetet med eleverna. I förskolan saknas motsvarande stödjande strukturer. Detta kräver att förskolans personal genom utbildningen ges gedigen kunskap om förebyggande och hälsofrämjande arbete med barn. Förskolan är vidare omgärdad med många svåra juridiska krav kopplat till ett personligt ansvar och det är ofta uppenbart att förskollärare inte har fått med sig tillräckliga kunskaper från förskollärarytbildningen på dessa områden. Regelverket om stark sekretess och tystnadsplikt, tillsynsuppdraget, regelverket kring egenvård i förskola samt kränkande behandling är några exempel på detta.

6.3 Utformningen av den verksamhetsförlagda utbildningen förtydligas

Kommunstyrelsen ställer sig positiv till förslagen som syftar till att den verksamhetsförlagda utbildningen förstärks och tydliggörs.

Förskola: En förskoleenhet som är övningsförskola har vanligtvis ett mycket mer begränsat barn- och personalantal än en normalstor skola. Ett stort antal studenter på en övningsförskola riskerar att belasta en sådan förskolas ordinarie verksamhet. Det är därför angeläget att en övningsförskola inte definitionsmässigt måste motsvaras av en förskoleenhet utan kan utvidgas till två eller flera förskolor i en och samma rektors ansvarsområde.

Skola: Genom att koncentrera placeringarna till grundskolans övningskolor kommer studenterna till skolor med en vana av placeringar, förstärkt kompetens kring mottagandet och erfarna handledare. Med förslaget blir det enklare att logistiskt hantera handledarutbildningar, placeringar och kan ge riktat stöd för de skolor som behöver det.

Handledarutbildningarna på vissa lärosäten upplevs ibland som ”enkla” och det är kvalitativa skillnader mellan dem. Det kan vara motiverat att ställa högre krav genom att handledarutbildningen ges på avancerad nivå och inte som i dag på grundläggande nivå. VFU-samordningsarbetet hos arbetsgivaren kan i högre grad användas till kvalitetsarbete, nätverkande mellan skolor samt arbeta strategiskt med VFU som en kompetensförsörjningsinsats. Det kommer dock att krävas incitament för att fler ska genomgå handledarutbildning för att kunna tillgodose ”tillräckligt många utbildade handledare”. Det finns en risk att få handledare får ett stort antal studenter vilket riskerar att leda till ”handledningströtthet”. Det är därför av stor vikt att det utbildas handledare enligt ovan i större omfattning än i dagsläget.

Kommunstyrelsen ser ett behov av att stärka incitament i syfte att få fler kommuner att se värdet av tillgängliggörandet av ytterligare övningsskolor och handledarutbildningar. Kommunstyrelsen anser att det är positivt att den verksamhetsförlagda utbildningen förläggs så nära den studerandes bostadsort som möjligt även vid distansstudier.

Kommunstyrelsen vill understryka vikten av att studenterna under sin studietid får öva i olika skolor med blandade elevunderlag på sin verksamhetsförlagda tid och välkomnar därför att detta står uttryckt i förslaget. Huvudmännen bör därför eftersträva att övningsskolorna är fördelade så att de speglar mångfalden bland eleverna. Det kan dock medföra en del utmaningar. Inte minst administrativt men även studentens möjlighet att bygga upp ett sammanhang på övningsskolorna, vilket huvudmännen måste beakta.

När det gäller ”praktiknära forskning” finns det problematik ur ett antal olika perspektiv. ”Praktiknära forskning” kan definieras på olika sätt och betyda olika saker för olika intressenter. Det behövs ett mer inkluderande arbetssätt där förskolor, skolor och forskare samarbetar och där lärarnas/skolornas bidrag värderas högre och ses som ett bidrag i ”riktig” forskning.

Det är i dagsläget svårt att få studenternas självständiga arbeten att utgå från och bidra till förskolans och skolans utvecklingsarbete. Detta blir även svårare om studenterna ska flyttas mellan olika övningsskolor och rimligen bör det vara lärosätens ansvar att visa den praktiknära forskningen och inte övningsskolorna.

Förslaget borde formuleras utifrån att studenterna ska få en inblick i förskolornas och skolornas systematiska kvalitetsarbete och hur praktiknära forskning används för att utveckla undervisningen och verksamheten. Då bör det bli ett rimligt och genomförbart krav som dessutom ger studenterna viktiga erfarenheter de kan använda sig av i sitt kommande yrkesliv.

Staten bör se över ersättningen till partnerskolorna samt tydliggöra vilket övrigt stöd som övningsskolorna kan få i att utveckla sitt mottagande av lärarstudenter.

6.4 Samverkansstruktur och anställningar inom utbildningen

Kommunstyrelsen välkomnar förslaget om samverkanstruktur mellan lärosäten och skolhuvudmännen och håller med om att det kommer att kunna bidra till en större tillit och mer dialog som på sikt kan leda till kvalitetshöjning i lärarutbildningen. Kommunstyrelsen vill dock lyfta frågan kring lönebildningen och behovet av tydliga incitament för yrkesskickliga lärare att kombinera sin anställning som lärare med en anställning på ett lärosäte. Om förslaget går vidare, behöver anställningsformer och samarbetsformer utredas vidare.

6.5 Antalet lärarledda timmar inom utbildningen ska redovisas och följas upp

Kommunstyrelsen ställer sig positiv till detta förslag då antalet lärarledda timmar är av stor vikt för kvalitén på utbildningen.

7.2 En kortare kompletterande pedagogisk utbildning för fler lärare i skolan

Kommunstyrelsen ställer sig frågande till varför promemorian inte övervägt eller ens diskuterat möjligheten till en förkortad förskolläraryrkesutbildning för akademiker. Särskilt när den na-

tionella bristen på förskollärare påverkar förskolans kvalitet. I övrigt ställer sig kommunstyrelsen sig positiv till förslaget att förkorta vägen till legitimation via en kompletterande pedagogisk utbildning samt att undervisningsbehörighet och utbildningens innehåll förtydligas. Kommunstyrelsen saknar i förslaget ett fokus på frågan om anställningsformer under procentstudier, det vill säga för de som bedriver behörighetsgivande studier parallellt med undervisning på skola. Idag bedrivs ett antal kompetensförsörjningsprojekt där medarbetare på betald arbetstid läser in både grundlära- och ämneslärautbildning. Studietakten ligger vanligtvis på 50% men varierar mellan 25 - 100%. Med dagens bestämmelser kan en obehörig tidsbegränsas på maximalt ett år i taget och därefter ska annonsering efter behörig alltid göras. Undantaget om tidsbegränsning om ytterligare 1 eller max 2 år för studier på en kompletterande pedagogisk utbildning kräver examen i ett behörighetsgivande ämne vilket är snävt och uppfylls inte av flertalet av de som är aktuella för procentstudier. Flexibiliteten att anställa dessa på längre än 1 år i taget fångas inte i det undantaget.

I den rådande lärarbristen ser kommunstyrelsen behovet av möjligheten att kombinera behörighetsgivande studier samtidigt som medarbetare kan stanna och bedriva undervisning under former som värnar om kvalitén i utbildningen och elevers behov av trygghet och kontinuitet i klassrummet. Skolledare står inför dilemman där yrkesskickliga medarbetares tjänster måste utannonseras efter behörig trots att en kortare tid återstår på den behörighetsgivande utbildningen. Här kan en högre flexibilitet främja lärarbristen genom att som arbetsgivare erbjuda ett attraktivt arbete som lärare i kombination med studier inte bara för yrkesväxlare utan också de som vill komplettera sin utbildning eller slutföra en påbörjad lärarutbildning.

7.3 Utbildningen ska innehålla utbildningsvetenskaplig kärna, verksamhetsförlagd utbildning och ämnesstudier

Kommunstyrelsen ställer sig positiv till stora delar av förslaget, men ser en problematik i att ämnes- och ämnesdidaktiska studier för grundlärare och ämneslärare skiljer sig åt. Nämnden anser att tyngdpunkten kan variera för grundlärare och ämneslärare i de ämnes- och ämnesdidaktiska studierna men att det borde vara samma antal högskolepoäng för de båda utbildningarna.

7.5 Regeringen ska besluta vilka lärosäten som ska få i uppdrag att anordna den nya kompletterande pedagogiska utbildningen

Kommunstyrelsen har inga invändningar mot detta men vill poängtera att det är av stor vikt att hänsyn tas till hur behovet ser ut i olika delar av landet. Försöksverksamheten bör följas upp med kvalitativa indikatorer i den kontinuerliga uppföljningen.

9.2 Nya bestämmelser om utökad behörighet och tillträde till studier i ämnet modersmål

Kommunstyrelsen ställer sig positiv till detta förslag, då bristen på lärare med behörighet i många modersmål är mycket stor. Kommunstyrelsen ser vidare positivt på att kravet om särskild behörighet föreslås ersätta nuvarande bestämmelse om att ha språket som modersmål.

10 ikraftträdande- och övergångsbestämmelse

Tidplanen för ikraftträdande kan ses som snäv och den bör förlängas.

Ordförande

Katrin Stjernfeldt Jammeh

Sekreterare

Anna-Lena Alnerud

Torbjörn Tegnhammar (M), Håkan Fäldt (M), Helena Nanne (M) och Anton Sauer (C) reserverar sig mot beslutet och lämnar in en skriftlig reservation.

Magnus Olsson (SD) och Anders Olin (SD) lämnar in ett särskilt yttrande.